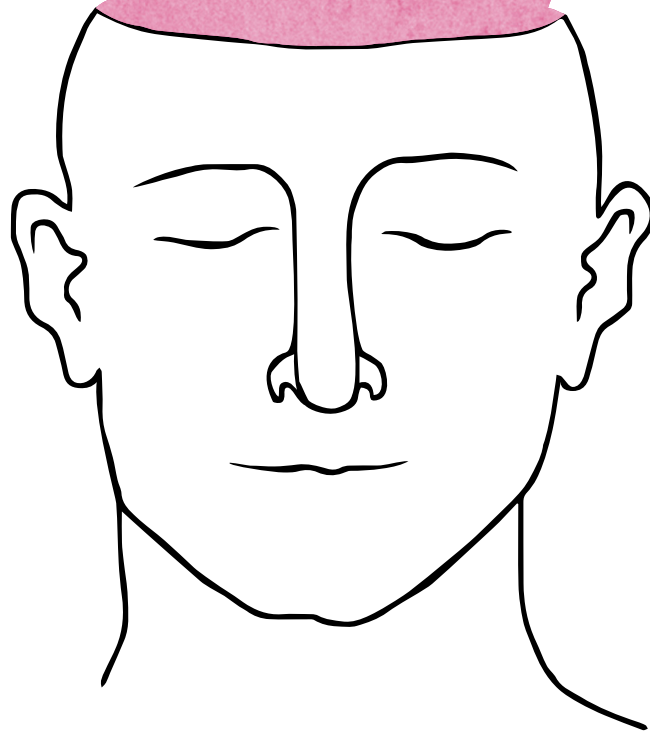

FUNDAMENT

**SAMHÄLLS-
KUNSKAP 7**

Tiina Hemberg

Läroarhandledning

tukan förlag
läromedel

INNEHÅLL

Läromedlets utgångspunkter	3
Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	5
Att bedöma i SO-ämnen	7
Övningarnas koppling till centralt innehåll och kunskapskrav	8
Året runt på 25 moment	10

Kapitel 1. Människors rättigheter **13**

1. Rätt begrepp till rätt förklaring
2. Rättighetsspelet
3. Hem- och expertgrupp om nationella minoriteter
4. Brev till politiker om kränkning av barnkonventionen
- 5 a–d. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Kapiteltest 1

Kapitel 2. Demokrati och diktatur **34**

6. Begreppskartor – demokrati och diktatur
7. Beslutsfattande
8. Hur hänger demokrati och mänskliga
rättigheter ihop?

Kapiteltest 2

Kapitel 3. Från individ till gemenskap **47**

9. Begreppskarta – vem är du?
10. Lådan
11. Befolkningsökningen i Sverige
12. Undersök befolkningspyramider
13. Sambandskedja med centrala begrepp
14. Vem ansvarar för vad?
15. Samarbetstankekartor om välfärd
16. Debatt om vinster i välfärden

Kapiteltest 3

Kapitel 4. Det svenska rättssystemet **74**

17. Brott mot norm, regel eller lag?
18. Rättsväsendets begrepp
19. Undersök och resonera om brottslighet
20. Ökar eller minskar antalet våldtäkter?

Kapiteltest 4

Tio tips för bättre studieresultat **97**

Fundament Samhällskunskap 7.

Lärohandledning

Copyright © Tukan förlag läromedel

Utgiven av Tukan förlag läromedel

Örlogsvägen 15

426 71 Västra Frölunda

www.tukanlaromedel.se

Redaktionell produktion:

KAP Pernilla Karlsson AB

Formgivning:

Anna Arturén Kinn, Gyllene Snittet
bokformgivning AB

Illustrationer:

Anna Viktorsson, Lille fabrik AB

Kartor:

Petter Lönegård, Lönegård & Co

ISBN 978-91-8895-513-5

Läromedlets utgångspunkter

Fundament Samhällskunskap 7 är ett heltäckande basläromedel i samhällskunskap, som riktar sig till årskurs 7 och utgår från att alla elever ska klara kunskapskraven. *Fundament* består därför av en lärobok med fokus på det centrala innehållet och en kompletterande lärarhandledning med övningar, som låter eleverna använda sig av ämnesinnehållet i läroboken och som kopplas till kursplanens förmågor och kunskapskrav.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv
- analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv
- söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Utveckla förmågorna, klara kunskapskravet

För att utveckla förmågorna i ämnet samhällskunskap förutsätts eleven göra något mer med det centrala innehåll som hen får del av i läroboken. Språk och lärande är nära kopplade till varandra. Därför behöver eleverna få en språk- och kunskapsutvecklande undervisning. Alla elever gynnas av det, men för vissa elever är det en nödvändighet. Därför finns det språk- och kunskapsutvecklande perspektivet med i hela detta läromedel – från lärobok till lärarhandledning. Alla elever ska ges förutsättningar att utveckla förmågorna och klara kunskapskravet i samhällskunskap med hjälp av det centrala innehållet.

Bokens upplägg och struktur

Elevboken utgör basen för *Fundament Samhällskunskap*. Här finns det ämnesinnehåll eleven behöver för att klara kunskapskraven. Elevboken har fyra huvudkapitel som utgår från det centrala innehållet, som handlar om individer och gemenskaper samt rättigheter och rättsskipning. Boken tar sin början i de mänskliga rättigheterna och fortsätter med demokrati och diktatur. Därefter kommer ett längre kapitel som börjar med ungdomars identiteter och avslutas med de svenska välfärdsstrukturerna. Bokens sista kapitel handlar om det svenska rättssystemet.

I elevbokens första kapitel får eleven med sig metoder, arbetssätt och lässtrategier som ska hjälpa hen att förstå och använda sig av lärobokens text. Du som lärare kan alltid backa tillbaka till detta inledande kapitel och välja en lässtrategi eller en metod som ni ska fokusera på tillsammans.

Elevboken är skriven med ett konkret och tydligt språk som förklarar istället för att förenkla. Mellan textens olika stycken finns läsförståelsefrågor som låter eleven stanna upp i läsningen och fundera på vad textstycket handlar om. Läsförståelsefrågorna är av karaktären "på raden" och "mellan raderna". De mest centrala begreppen finns markerade och förklarade i marginalen. Samtliga centrala och nya begrepp finns förklarade i en ordlista i slutet av kapitlet.

Varje kapitel inleds med förberedande uppgifter som är kopplade till bilder och centrala begrepp. Dessa uppgifter syftar till att aktivera elevens förkunskaper om det kommande kapitlet. På så sätt

skapas värdefulla krokar som eleven sedan kan hänga upp ny kunskap på. Har du flerspråkiga elever i ditt klassrum kan du utnyttja deras flerspråkighet som en resurs i dessa förberedande uppgifter. Låt dem samtala med varandra på sitt starkaste språk och översätta de centrala begreppen till sitt modersmål.

Lärohandledningens upplägg och struktur

Varje kapitel i lärohandledningen är kopplat till motsvarande kapitel i läroboken. Kapitlet inleds med vad eleven ska lära sig samt kopplingen till kursplanens förmågor, kunskapskrav och centrala innehåll. Här får du också en extra "kryddhylla" med tips, idéer, länkar, bra digitalt material att komplettera med eller litteratur för att läsa vidare. Därefter följer språk- och kunskapsutvecklande övningar med tillhörande stödstrukturer och kopieringsunderlag/skrivbara pdf-filer.

I slutet finns ett kapiteltest som du kan använda som prov eller repetitionsmaterial. Kapiteltestet knyter an till de kunskapskrav och förmågor som eleven fått träna på i övningarna. På s. 8 finns därför en tabell som visar vilka kunskapskrav som är kopplade till varje övning.

I lärobokens text får eleven med sig faktakunskaper. Dessa prövas också i läsförståelsefrågorna som finns i läroboken. Övningarna i lärohandledningen ger eleven möjlighet att använda ämnesinnehållet i syfte att utveckla kursplanens förmågor och kunskapskrav.

Till varje övning finns en instruktion till läraren. Här förklaras vilka förmågor som eleverna ska träna. Instruktionen innehåller också förslag på stöttning och stödmallar att ge till eleven. Varje övning är tydligt kopplat till de olika delkapitlen i läroboken, centralt innehåll och kunskapskraven.

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Kraven som ställs i kursplanens beskrivning av förmågor och kunskapskrav förutsätter att eleverna gör något mer med det centrala innehållet. De ska bland annat resonera, analysera, dra slutsatser, argumentera och jämföra. Det räcker inte att de reproducerar fakta för att nå kunskapskraven i samhällskunskap. Språk och lärande är nära kopplade till varandra. Därför behöver eleverna få en språk- och kunskapsutvecklande undervisning. Alla elever gynnas av en sådan undervisning, men för många elever kan det vara absolut nödvändigt för att lyckas nå kunskapskraven.

Det finns ingen vedertagen definition av vad språk- och kunskapsutvecklande undervisning är för något, men forskning inom språk och lärande har identifierat olika framgångsfaktorer för en sådan undervisning.

- *Alignment* innebär att det ska finnas en samstämmighet mellan målen, undervisningen och bedömningsuppgiften. Det måste tydliggöras för eleven vilket målet är, hur vägen mot målet ser ut och hur du som lärare kommer att bedöma elevens kunskapskvalitet. Övningarna i lärarhandledningen är kopplade till kursplanens förmågor och kunskapskrav. I slutet av varje kapitel i lärarhandledningen finns ett test, som också knyter an till de kunskapskrav eleven tränat på i övningarna.
- *Aktivera förkunskaper.* Undervisningen behöver ta sin utgångspunkt i elevens tidigare erfarenheter och kunskaper. När dessa aktiveras får eleven krockar att hänga upp sin nya kunskap på. I läroboken finns förberedande övningar till varje kapitel som ska aktivera elevernas förkunskaper.
- *Höga förväntningar.* I Lgr11 är förväntningarna på eleverna högt ställda. Eleven ska göra något mer med det centrala innehållet och kunna tillämpa faktakunskaperna i resonemang och argumentationer, för att dra slutsatser eller jämföra. Det innebär att hen behöver mötas av en undervisning med högt ställda förväntningar och kognitivt utmanande uppgifter. Övningarna i lärarhandledningen är kognitivt utmanande.
- *Stöttning.* För att eleven ska kunna klara kognitivt utmanande uppgifter behöver hen stöttning längs vägen, inte bara här och nu. Det behövs en mer framåtsyftande stöttning i form av strategier. Istället för att förenkla övningen som vi ger eleven ska vi fundera över vilken stöttning eleven behöver för att klara övningen. I lärarhandledningen finns stödstrukturer till övningarna, i form av skrivmallar, grafiska modeller, begreppslistor, lucktexter, lässtrategier eller olika typer av tankekartor.
- *Språkets betydelse för lärandet.* Lärare behöver bli medvetna om vilka språkliga utmaningar som kan finnas i de texter eleven ska läsa, men också de texter som eleven själv ska producera. Vi behöver fundera över vilket språk som krävs för att nå förmågor och kunskapskrav inom det område vi arbetar med. I flera övningar till den här lärarhandledningen finns därför begreppslistor som eleven kan använda, men också förslag på sambandsord. Till varje kapitel finns begreppsövningar med de ämnesspecifika begreppen.
- *Interaktion och elevaktivitet.* Eleven behöver ges stort talutrymme och möjlighet till interaktion. Att tala och göra stärker lärandet och kunskapsutvecklingen. Elevens tankeprocesser synliggörs. Därför finns övningar i lärarhandledningen med fokus på interaktion och elevaktivitet.

- *Flerspråkighet som resurs.* Övningarna ger eleven möjlighet att använda sitt starkaste språk för att förstå ämnesinnehållet. Ibland sker ett "korsspråkande", *translanguaging*, där elevens olika språk används samtidigt. När elevens flerspråkighet tillvaratas kan språk- och ämneskunskaper utvecklas parallellt. Om vi nyttjar elevens flerspråkighet kan vi ha fortsatt höga förväntningar, och även andraspråkselever kan arbeta med kognitivt utmanande övningar.

Lästips om språk- och kunskapsutvecklande undervisning:

Att undervisa nyanlända. Metoder, reflektioner & erfarenheter. Kaya 2016.

Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid. Cummins 2017. Läs också på <http://www.thomasandcollier.com/index.html>.

Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet. Skolverket 2012.

Lyft språket, lyft tänkandet: språk och lärande. Gibbons 2013.

Språkinriktad undervisning: en handbok. Haje & Meestringa 2014.

Språkutvecklande SO-undervisning: strategier och metoder för högstadiet. Bjerregaard & Kindenberg 2015.

Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet. Gibbons 2013.

Att bedöma i SO-ämnen

Att bedöma elevens prestationer inom ramen för aktuella styrdokument är en utmaning. Inte enbart därför att bedömning i sig är en komplex process, utan också för att samtliga SO-ämnen är omfattande i relation till både det centrala innehållet och kunskapskraven.

Uppgifterna i *Fundament*-serien utgår från det centrala innehållet och kunskapskraven och är uppbyggda utifrån två principer: analytisk och holistisk bedömning.

Analytisk bedömning

Analytisk bedömning innebär att bedömningen är uppdelad i mindre enheter. Varje enskild uppgift bedöms med utgångspunkt i olika *delar av kunskapskravet*. Detta är en metod som lämpar sig väl för bedömning av mindre uppgifter. Varje enskild uppgift är därför markerad med vilka delar av kunskapskravet som uppgiften kan ge belägg för. Varje enskild uppgift ger på så vis information om, eller belägg för, elevens kunskapsnivå.

Holistisk bedömning

Holistisk bedömning innebär att bedömningen riktar sig mot helheten istället för mot en mindre del. Att använda sig av holistisk bedömning lämpar sig bra om läraren ska bedöma ett större arbete eller prestationer över en längre tid. Uppgifterna i *Fundament*-serien understryker vilken förmåga som uppgiften utgår från och kan därför också användas för ett mer långsiktigt arbete och ingå i en större, holistisk bedömning.

Betygsättning

Att bedöma uppgifter är inte samma sak som att sätta betyg. Varje enskild uppgift ger läraren information om elevens kunskaper i relation till kunskapskravet för respektive ämne.

För att kunna sätta ett rättvist betyg är det viktigt att titta på helheten och bedöma elevens kunskaper utifrån samtliga uppgifter som eleven blivit bedömd på, och utifrån samtliga belägg som eleven visat.

I denna process kan de olika uppgifterna fungera som underlag för en större helhetsbedömning. I det sammanhanget är det viktigt att läraren tittar på elevens *samlade* prestation.

Övningarnas koppling till centralt innehåll och kunskapskrav

I tabellen nedan ser du respektive övnings koppling till det centrala innehållet och till del av kunskapskrav. De delar av kunskapskraven som avses listas efter tabellen.

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning							
			1	2	3	4	5	6	7	
Kap. 1 Människors rättigheter	De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag. Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter. Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen. De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige samt vad deras särställning och rättigheter innebär.	1. Rätt begrepp till rätt förklaring	X							
		2. Rättighetspelet				X	X			
		3. Hem- och expertgrupp om nationella minoriteter					X			
		4. Brev till politiker om kränkning av barnkonventionen				X	X			X
		5. Karusellen om barns rättigheter i Sverige					X			
Kap. 2 Demokrati och diktatur	Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.	6. Begreppskartor – demokrati och diktatur	X						X	
		7. Beslutsfattande							X	
		8. Hur hänger demokrati och mänskliga rättigheter ihop?		X			X	X		
Kap. 3 Från individ till gemenskap	Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning. Sveriges befolkning, dess storlek, sammansättning och geografiska fördelning. Konsekvenser av detta, till exempel socialt, kulturellt och ekonomiskt. Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel. Immigration till Sverige förr och nu. Integration och segregation i samhället. Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.	9. Begreppskarta – vem är du?	X	X						
		10. Lådan	X	X		X				
		11. Befolkningsökningen i Sverige	X		X					
		12. Undersök befolkningspyramider			X					X
		13. Sambandskedja med centrala begrepp	X							
		14. Vem ansvarar för vad?	X							
		15. Samarbetstankekarta om välfärd	X	X						
		16. Debatt om vinster i välfärden			X	X				X
Kap. 4 Det svenska rättssystemet	Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation. Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.	17. Brott mot norm, regel eller lag	X							
		18. Rättsväsendets begrepp	X							
		19. Undersök och resonera om brottslighet	X	X	X					
		20. Ökar eller minskar antalet våldtäkter?			X				X	

Kunskapskravet bör betraktas som en helhet när det kommer till betygsättning. För att det ska vara enklare att använda uppgifterna i boken som underlag för bedömning har vi gjort en uppdelning. Denna uppdelning är till för att du som lärare ska kunna få belägg för elevernas kunskapsnivå i relation till de olika uppgifterna. Mer om de olika delarna och hur man kan tänka kring bedömning av detta hittar du på s. 7. Texten nedan är bearbetad.

Kunskapskrav 1	Eleven har (...) kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då (...) samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett (...) fungerande sätt.
Kunskapskrav 2	Eleven kan föra (...) resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då (...) samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.
Kunskapskrav 3	Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då (...) samband med (...) underbyggda resonemang.
Kunskapskrav 4	Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med (...) resonemang och (...) underbyggda argument och kan då i (...) utsträckning växla mellan olika perspektiv.
Kunskapskrav 5	Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.
Kunskapskrav 6	Eleven har (...) kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra (...) resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.
Kunskapskrav 7	Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett (...) fungerande sätt och för (...) underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Året runt på 25 moment

En utmaning för alla som undervisar i SO-ämnena på högstadiet är att få tiden att räcka till. För att underlätta har vi skapat en kapitelstruktur som är tänkt att hjälpa till att hantera undervisningen under året. På de flesta skolor varierar läsåret mellan 36 och 38 veckor, beroende på hur schema läggs och helgdagar är fördelade. Som lärare har man oftast 40–50 minuter i veckan till sitt förfogande för ämnet samhällskunskap. I den bästa av världar innebär det att man för hela årskurs 7 har 38 lektioner tillgängliga, även om det ofta blir färre.

Strukturen är uppdelad i 25 olika moment. Varje enskilt moment kan omfatta en eller flera lektioner. Momenten är i första hand uppdelade utifrån hur övningarna och bokens innehåll hänger ihop. Momenten är tänkta att fungera som ett stöd när du gör din planering. De är *enbart* ett förslag. Du som lärare avgör naturligtvis själv vilka delar du vill arbeta med, hur och när. I introduktionen till varje övning står hur lång tid den beräknas ta.

I övningar/kapiteltest finns ibland rader för eleverna att skriva på, men ofta räcker nog inte dessa till. Då kan ni naturligtvis använda anteckningsbok, lösblad osv. Det går förstås också bra att använda dator istället.

Kapitel 1. Människors rättigheter, s. 21–45 i läroboken

Moment	Planering och övningar
1	<ul style="list-style-type: none"> Som ingång till ämnet samhällskunskap kan lärobokens första kapitel användas. Prata om vad ett samhälle är och vad en samhällsstruktur kan vara. Läs s. 8–9 i läroboken. Hur kan man arbeta med samhällskunskapsämnet och läroboken? Läs s. 11–15 i läroboken och diskutera.
2	<ul style="list-style-type: none"> Aktivera elevernas förkunskaper om mänskliga rättigheter genom att göra "Förberedande uppgifter" i läroboken på s. 21–22. Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och ta er igenom kapitlet översiktligt. Övning 1.
3	<ul style="list-style-type: none"> Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs s. 23–26. Stanna upp och besvara läsförståelsefrågorna under tiden. Övning 2.
4	<ul style="list-style-type: none"> Använd en av lässtrategierna <i>Under tiden</i> på s. 18 i läroboken och läs "Nationella minoriteter" på s. 27–29 i läroboken. Övning 3.
5	<ul style="list-style-type: none"> Använd en av lässtrategierna <i>Under tiden</i> på s. 18 i läroboken och läs s. 30–42 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. Övning 4.
6	<ul style="list-style-type: none"> Övning 5.
7	<ul style="list-style-type: none"> Kapiteltest 1

Kapitel 2. Demokrati och diktatur, s. 47–61 i läroboken

Moment	Planering och övningar
8	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivera elevernas förkunskaper om demokrati och diktatur genom att göra "Förberedande uppgifter" i läroboken på s. 47–49. • Övning 6. Använd hela kapitlet i läroboken som stöd.
9	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Olika former av demokrati" på s. 49–51 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 7.
10	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Under tiden</i> på s. 18 i läroboken och läs från "I en demokrati" till "I en diktatur" på s. 52–59 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 8.
11	<ul style="list-style-type: none"> • Kapiteltest 2

Kapitel 3. Från individ till gemenskap, s. 63–99 i läroboken

Moment	Planering och övningar
12	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivera elevernas förkunskaper om individer och gemenskaper genom att göra "Förberedande uppgifter" i läroboken på s. 63–64. • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Vem är du?" på s. 65–66 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 9.
13	<ul style="list-style-type: none"> • Övning 10.
14	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Sveriges befolkning förr och nu" på s. 74–79 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 11.
15	<ul style="list-style-type: none"> • Övning 12.
16	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Under tiden</i> på s. 18 i läroboken och läs avsnittet "Leva tillsammans" på s. 80–85 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 13.
17	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Svenska välfärdsstrukturer" på s. 86–96 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Arbeta med en av lässtrategierna <i>Efter</i> på s. 18 i läroboken. • Övning 14. • Övning 15.
18	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Privatiseringar i välfärden" på s. 96 i läroboken. • Övning 16.
19	<ul style="list-style-type: none"> • Kapiteltest 3

Kapitel 4. Det svenska rättssystemet, s. 101–128 i läroboken

Moment	Planering och övningar
20	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivera elevernas förkunskaper om det svenska rättssystemet genom att göra "Förberedande övningar" i läroboken på s. 101–103.
21	<ul style="list-style-type: none"> • Låt eleverna välja en egen lässtrategi som de lärt sig och läs s. 104–105. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 17.
22	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Före</i> på s. 17 i läroboken och läs "Den svenska rättsstaten" på s. 108–116 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 18.
23	<ul style="list-style-type: none"> • Använd en av lässtrategierna <i>Under tiden</i> på s. 18 i läroboken och läs delkapitlet "Brottslighet" på s. 117–122 i läroboken. Besvara läsförståelsefrågorna under tiden. • Övning 19.
24	<ul style="list-style-type: none"> • Djupläs "Brottslighet i Sverige över tid" på s. 123–124 i läroboken. • Övning 20.
25	<ul style="list-style-type: none"> • Kapiteltest 4

Kapitel 1. Människors rättigheter

Lärobokens introduktion till kapitlet

"I det här kapitlet ska du lära dig om de mänskliga rättigheterna och om de särskilda rättigheter du har som barn. Du får läsa om hur Sverige arbetar för att stärka de mänskliga rättigheterna och om olika organisationer som arbetar för att rättigheterna ska gälla alla människor i hela världen. Du kommer också att lära dig om det särskilda skyddet som nationella minoriteter har och vilka de svenska nationella minoriteterna är."

Övningarna kopplas samman med följande förmågor i kursplanen:

- Analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv.
- Analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller.
- Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- Söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet.
- Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Övningarna kopplas samman med följande centrala innehåll i kursplanen:

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.
- De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige samt vad deras särställning och rättigheter innebär.

Extra

Övningar och material om barnkonventionen finns här:

<https://unicef.se/skolor/bestall-skolmaterial>

Hos Rädda barnen finns bra läromaterial med olika typer av övningar och lektionsupplägg:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/skolmaterial/>

Här finns mer information om de mänskliga rättigheterna:

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/>

Övningar i kapitlet

1. Rätt begrepp till rätt förklaring

Övningen anknyter till hela kapitlet.

2. Rättighetsspelet

Övningen anknyter till avsnittet "Olika sorters rättigheter".

3. Hem- och expertgrupp om nationella minoriteter

Övningen anknyter till avsnittet "Nationella minoriteter".

4. Brev till politiker om kränkning av barnkonventionen

Övningen anknyter till avsnittet "Barnkonventionen".

5. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Övningen anknyter till avsnittet "Barns rättigheter i Sverige".

1. Rätt begrepp till rätt förklaring

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Typ av övning: begrepp

Gruppstorlek: varierande

Tid: 15 minuter

Förmågor som tränas:

- Analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller.

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 8

Läarinstruktion

Den här övningen kan göras innan, under eller efter arbetsområdet som repetition. Beroende på hur och när övningen ska användas, så kan den utformas på olika sätt. Klipp isär begreppen och förklaringarna. För att det ska bli lättare att hålla isär dem kan de skrivas ut på olikfärgade papper.

Alternativ 1: innan arbetsområdet

Detta alternativ syftar till att eleverna ska aktivera sina förkunskaper och möta/förstå de centrala begreppen innan de möter begreppen i texten. Det gör att läsningen av texten och förståelsen av innehållet går lättare.

Låt eleverna arbeta i par, och para ihop rätt begrepp med rätt förklaring. De kan därefter blanda korten och spela memory.

Alternativ 2: under arbetsområdet

Välj ut de begrepp som är kopplade till den del ni arbetar med. Dela in eleverna i par. Den ena eleven i paret förklarar begreppet med andra ord – utan att nämna själva begreppet. Den andra i paret gissar vilket begreppet är. Byt roller.

Alternativ 3: efter arbetsområdet

Dela in eleverna i grupper om cirka fyra elever. Lägg korten med begreppen ned mot bänken. Varje deltagare drar ett kort och sätter fast med tejp i pannan, utan att titta på kortet. Deltagaren får ställa en ja- eller nejfråga till var och en av de andra för att ta reda på vilket begrepp som står på kortet i pannan. Gissar deltagaren rätt får hen ta ett nytt kort. Sedan är det nästa deltagares tur att ta ett kort och ställa frågor till de andra. Spelet fortsätter tills alla korten är tagna.

1. Rätt begrepp till rätt förklaring

Antisemitism	Diskriminering	Urfolk
Antiziganism	Ekonomiska/sociala/ kulturella rättigheter	Ratificera
Barnkonventionen	Jämlikhet	Personliga rättigheter
Civilsamhällets organisationer	Konvention	Mellanstatliga organisationer
Deklaration	Kränkning	Likabehandlingsplan
Sexuella övergrepp	Samtyckeslag	Trakasserier
Politiska rättigheter	Nationella minoriteter	Mobbning

Förakt mot och förtryck/ diskriminering av judar.	Skriva in konventionen i landets lagar.	Rätt att rösta, vara med och påverka samhället.
Förakt mot och förtryck/ diskriminering av romer.	Det är olagligt att ha sex med en person som inte gett sitt samtycke genom att säga ja eller aktivt visa att hen vill.	Rätt att leva i frihet, tänka, säga och tro på vad du vill.
En bestämmelse om barns rättigheter som antogs av FN 1989.	När någon utsätts för en sexuell handling mot sin vilja eller är under 15 år.	Minoritetsgrupper som skyddas i lagen och ska få hjälp att behålla sin kultur och identitet.
Upprepade kränkningar under en längre tid.	Har funnits i ett land under lång tid och räknas som ursprunglig befolkning, t.ex. samerna i Sverige.	Fysisk, verbal eller psykosocial kränkning av en persons människovärde som är kopplad till diskrimineringsgrunderna.
Organisationer där olika länder samarbetar, t.ex. EU och FN.	Plan för hur skolan ska förebygga, förhindra och hantera kränkande behandling av elever.	En handling som innebär att någon blir illa eller orättvist behandlad.
Att bli orättvist eller sämre behandlad på ett sådant sätt som anges i diskrimineringsgrunderna. Gäller inte mellan privatpersoner.	Alla människor är lika mycket värda, har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter.	En sorts lag som de som skrivit under måste följa.
Organisationer där enskilda individer samarbetar för att nå ett visst syfte.	En förklaring av något viktigt.	Rätt att äta sig mätt, ha arbete, få sjukvård och utbildning.

2. Rättighetsspelet

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Typ av övning: diskutera och värdera

Gruppstorlek: smågrupper

Tid: 50 minuter

Förmågor som tränas:

- Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 8

Läarinstruktion

I den här övningen får eleverna möjlighet att förstå innebörden av och praktisera de mänskliga rättigheterna.

1. På nästa sida finns kopieringsunderlag för att kunna göra en kortlek. Kopiera och klipp isär korten, så att du får cirka sex kortlekar (beroende på klassens storlek).
2. Dela in eleverna i mindre grupper, cirka fyra elever/grupp.
3. Varje grupp får en kortlek med rättigheter. Gruppen lägger ut korten framför sig och läser igenom rättigheterna.
4. Varje grupp får veta att de utgör regering i ett nybildat land. Gruppen får enas om vad landet ska heta. Regeringen i landet ska ta fram förslag på rättigheter som invånarna i landet ska ha, och framför sig har de olika rättigheter att välja mellan.
5. Den nya regeringen vill följa FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, men eftersom landet är nybildat kan regeringen inte garantera alla rättigheter på en gång. Regeringen får därför enas om de viktigaste rättigheterna, genom att varje minister (elev) väljer ut varsin rättighet och motiverar sitt val för gruppen.
6. Efter påtryckningar från FN är det dags för regeringen att ta nästa steg. Regeringen ska nu föreslå ytterligare 15 rättigheter som ska gälla i landet. Varje regering väljer ut tillsammans.
7. Låt varje grupp redogöra för vilka rättigheter de har valt bort och varför.
8. Landet har hamnat i en ekonomisk kris och kan inte längre garantera alla de rättigheter som står på korten. Varje minister väljer bort en rättighet som inte längre ska gälla (den minst viktiga).
9. Blanda eleverna så att nya grupper bildas, och låt grupperna diskutera följande frågor:
  - a. Vilka rättigheter var de viktigaste rättigheterna som ni valde först, och varför?
  - b. Vilka rättigheter var lättast att välja bort, och varför?
  - c. Vilka rättigheter var svårast att välja bort, och varför?
  - d. Vad händer i ett samhälle där människor inte har dessa rättigheter?
  - e. Vilka händelser kan leda till att en regering inte kan garantera de mänskliga rättigheterna för sina invånare?
  - f. Vilka organisationer arbetar för att garantera människor de mänskliga rättigheterna? Hur jobbar de?

2. Rättighetsspelet

Fritid	Kläder
Resa fritt	Jämställdhet mellan kvinnor och män
Skriva vad man vill	Utbildning
Rösträtt	Få använda ett internet som inte är kontrollerat
En bra bostad	Skydd mot diskriminering

Rätt att lämna sitt land och återvända	Fritt från slaveri
Musik	Betald semester
Förbud mot barnarbete	Fritt välja och utöva religion
Vara med i en organisation och gå på möten	Få säga vad man vill
Tycka vad man vill	Äta sig mätt

Göra karriär	Gifta sig med vem man vill
Fritt från tortyr	Rätt att äga saker
Rent vatten	Arbete med rimlig lön
Sjukvård	Alla är lika inför lagen
Ren luft	

3. Hem- och expertgrupp om nationella minoriteter

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Typ av övning: redogörelse

Gruppstorlek: smågrupper

Tid: 50 minuter

Förmågor som tränas:

- Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 8

Läroinstruktion

Det här är en språkutvecklande aktivitet som heter "hem- och expertgrupp". Den bygger på informationsklyftor, där en elev besitter kunskap som en annan elev saknar men behöver.

1. Dela in klassen i fem grupper. Dessa utgör hemgrupper.
2. Hemgruppens övning är att göra en skriftlig redogörelse för de fem nationella minoriteterna och varför just dessa grupper fått särställningen nationell minoritet. Redogörelsen ska motsvara en A4-sida. Var och en i gruppen får ett expertområde, i form av en nationell minoritet (samer, judar, tornedalingar, romer, sverigefinnar).
3. Varje expert söker upp de andra experterna inom sitt expertområde och bildar en expertgrupp. Gruppen tar tillsammans fram fakta om sin nationella minoritet och om varför den fått särställningen nationell minoritet. Varje elev i expertgruppen antecknar och förbereder sig på att kunna redogöra det expertgruppen kommit fram till för sin hemgrupp. Cirka 20 min.
4. Alla experter återsamlas i sin hemgrupp. Varje expert redogör för de andra för vad man kommit fram till i expertgruppen. De andra i hemgruppen lyssnar och antecknar stödord. Hemgruppen väljer ut en sekreterare som med hjälp av samtliga gruppmedlemmars stödanteckningar skriver ihop en redogörelse. Cirka 25 min.

4. Brev till politiker om kränkning av barnkonventionen

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Typ av övning: redogörelse och argumentation

Gruppstorlek: enskilt

Tid: 120 minuter

Förmågor som tränas:

- Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- Söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet.
- Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 8

Läroinstruktion

I den här övningen får eleven använda Rädda barnens spel "Livets lotteri": <http://www.livetslotteri.raddabarnen.se/>. Dela ut *Elevövning 4* till eleverna. De börjar med att gå in på "Livets lotteri" och dra en lott. Där får de ett land. Under varje land finns en beskrivning av vilka risker ett barn som föds i det här landet skulle kunna utsättas för. Elevens övning är att välja ut tre relevanta risker och därefter formulera ett brev till en ansvarig politiker i landet. Det kan vara en diktator, en stats- eller premiärminister eller en president.

I brevet beskriver eleven de risker som barn i landet kan utsättas för och argumenterar för varför den ansvariga politikern ska förhindra dessa risker.

Stöttning

Stöttning som ges är dels frågor eleven ska besvara före brevskrivningen, för att strukturera ämnesinnehållet, dels ett förslag på skrivmall. Här får eleven dispositionen för texten och kan fokusera på innehållet. Syftet med skrivmallar är att eleverna får grundstrukturen och viktiga sambandsord för olika texttyper. Detta är en framåtsyftande stöttning. Med tiden, och i de högre årskurserna, kanske inte skrivmallar längre behövs. Att använda skrivmallen är självklart frivilligt för eleverna.

4. Brev till politiker om kränkning av barnkonventionen

I läroboken på s. 32–33 har du fått läsa om att barn har särskilda rättigheter som finns samlade i barnkonventionen. Barn runtom i världen blir ändå utsatta för stora risker, när deras rättigheter kränks.

Det här ska du göra:

1. Gå in på länken:
http://www.livetslotteri.raddabarnen.se/?gclid=EAlaIQobChMItJb_68e94AIVFKmaCh153wa-PEAAYASAAEglwX_D_BwE.
2. Stoppa hjulet. Scrolla ned och se vilka risker ett barn som föds i det här landet kan utsättas för.
3. Välj ut tre risker och besvara frågorna i tabellen nedan.
4. Du ska nu formulera ett brev till en ansvarig politiker i landet. Det kan vara en diktator, en statsminister, en premiärminister eller en president. Du ska övertyga politikern om att hen behöver arbeta för att förhindra dessa risker. Det finns en skrivmall du kan använda, om du vill.

1–3. Ta reda på fakta

När du ska övertyga en politiker om din åsikt behöver du underbygga din åsikt med fakta. Utgå från informationen du får i "Livets lotteri" när du fyller i tabellen nedanför.

	Risk 1	Risk 2	Risk 3
Vad innebär risken? (T.ex. vad är sexuellt våld?)			
Hur många barn riskerar att utsättas för just detta?			
Hur kan den ansvariga politikern arbeta för att motverka denna risk?			
Koppla varje risk till barnkonventionens artiklar. Om landet har skrivit under barnkonventionen, så bryter landet mot den.			

4. Skriv brevet

Här finns en skrivmall du kan använda, om du vill. Skriv av mallen och fyll i text på punkterna. I parenteserna står exempel på vad som skulle kunna passa in, men utgå från fakta du tagit fram i tabellen ovanför.

Hej ... *(ta reda på vad den ansvariga politikern heter)*

Det har kommit till min kännedom att i ditt land blir barn utsatta för stora risker som bryter mot barnkonventionen. Jag ser allvarligt på detta och ni behöver göra något åt det. Det finns tre risker som barn i ditt land löper större risk att utsättas för.

För det första riskerar barn i ditt land att drabbas av ... *(skriv vilken risk det handlar om)*. Detta innebär att ... *(beskriv vad risken innebär)*. Sannolikheten att utsättas för ... *(skriv vilken risk det är)* i ditt land är ... *(berätta hur många barn som riskerar att utsättas för detta)*. Ni skulle behöva arbeta mer med ... *(vad behöver politikern göra)* för att motverka detta. I FN:s barnkonvention kan man dessutom läsa att ... *(redogör för vilka artiklar i FN:s barnkonvention detta strider mot)*.

För det andra utsätts barn i ditt land för ... *(skriv vilken risk det handlar om)*. Detta innebär att ... *(beskriv vad risken innebär)*. Sannolikheten att utsättas för ... *(skriv vilken risk det är)* i ditt land är ... *(berätta hur många barn som riskerar att utsättas för detta)*. Ni skulle behöva arbeta mer med ... *(vad behöver politikern göra)* för att motverka detta. Även detta strider mot FN:s barnkonvention ... *(redogör för vilka artiklar i FN:s barnkonvention detta strider mot)*.

För det tredje kan barn i ditt land bli utsatta för ... *(skriv vilken risk det handlar om)*. Detta innebär att ... *(beskriv vad risken innebär)*. Sannolikheten att utsättas för ... *(skriv vilken risk det är)* i ditt land är ... *(berätta hur många barn som riskerar att utsättas för detta)*. Ni skulle behöva arbeta mer med ... *(vad behöver politikern göra)* för att motverka detta. Det strider också mot FN:s barnkonvention ... *(redogör för vilka artiklar i FN:s barnkonvention detta strider mot)*.

Utifrån det jag har beskrivit här så är det självklart att ni borde ... *(upprepa vad politikern behöver göra)*.

Med vänliga hälsningar

... *(ditt namn)*

5 a–d. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Typ av övning: diskussion

Gruppstorlek: helklass indelad i mindre grupper

Tid: 50 minuter

Förmågor som tränas:

- Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 8

Läroinstruktion

Den här övningen är en kooperativ övning där eleverna får samarbeta. Fler kooperativa strukturer kan du hitta här: <https://kooperativt.com/strukturer/>

1. Eleverna ska ha läst s. 34–41 före övningen.
2. Dela in klassen i fyra lika stora grupper.
3. Ge varje grupp ett av elevbladen. Förstora gärna kopieringsunderlagen till A3, så får eleverna mer plats att skriva.
4. Varje grupp får 5–10 minuter att fundera på frågan och skriva ned sina tankar på pappret. Det är bra om varje grupp får en egen färg på pennan.
5. Efter 10 minuter får varje grupp snurra till nästa bord i karusellen. Frågan och gruppens svar ska de lämna kvar på bordet. Vid nästa bord får de läsa frågan, vad gruppen före dem svarat och skriva ned sina tillägg. Därefter snurrar grupperna vidare till nästa bord, tills alla grupper har fått jobba med samtliga elevblad.
6. Avsluta genom att prata om vad eleverna skrivit.

Källa: Creative Commons

5 a. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Vad säger barnkonventionen?

Artikel 19: Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet.

- Vilka kränkningar kan barn i Sverige utsättas för, som kan strida mot artikel 19 i barnkonventionen?
- Hur skyddas barn i Sverige från fysiskt eller psykiskt våld och övergrepp?

5 b. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Vad säger barnkonventionen?

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

- Vilka är diskrimineringsgrunderna?
- Vad innebär diskriminering?
- Hur kan barn i Sverige skyddas från diskriminering?
- Vart kan man vända sig om man har blivit diskriminerad?

5 c. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Vad säger barnkonventionen?

Artikel 6: Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 8: Varje barn har rätt att behålla sin identitet.

Artikel 29: Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära sig om mänskliga rättigheter.

- Hur kan dessa artiklar kopplas ihop med trakasserier och mobbning?
- Vilka orsaker kan det finnas till att mobbning förekommer?
- Hur kan mobbning förebyggas?

5 d. Karusellen om barns rättigheter i Sverige

Vad säger barnkonventionen?

Artikel 34: Varje barn har rätt att skyddas mot sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

- Ge exempel på vad sexuella övergrepp kan vara.
- Vad innebär samtyckeslagen och varför har den lagen nyligen tillkommit?

Kapiteltest 1

Kapitel i Fundament Samhällskunskap 7: Kapitel 1. Människors rättigheter

Gruppstorlek: enskilt

Tid: 60 minuter

1. Para ihop rätt begrepp med rätt förklaring.

Begrepp	Förklaring
1. Nationell minoritet	☐ En bestämmelse om barns rättigheter.
2. Jämlikhet	☐ Förakt, förtryck och diskriminering mot judar.
3. Kränkning	☐ En förklaring av något viktigt.
4. Diskriminering	☐ Förakt, förtryck och diskriminering mot romer.
5. Antiziganism	☐ Att bli orättvist eller sämre behandlad på grund av t.ex. kön, sexuell läggning, religion, ålder.
6. Konvention	☐ Alla människor är lika mycket värda och har rättigheter, skyldigheter och möjligheter.
7. Urfolk	☐ Skriva in konventionen i landets lagar.
8. Barnkonventionen	☐ En handling som innebär att någon blir illa eller orättvist behandlad.
9. Samtyckeslag	☐ Skyddas i lagen och ska få hjälp att behålla sin kultur och identitet.
10. Deklaration	☐ Det är olagligt att ha sex med en person som inte har sagt ja eller aktivt visat att hen vill ha sex.
11. Ratificera	☐ En sorts lag som de länder som skrivit under den måste följa.
12. Antisemitism	☐ Räknas som landets ursprungliga befolkning, t.ex. samerna i Sverige.

2. Välj rätt alternativ.

FN bildades 1945, varför?

- För att arbeta för fred och säkerhet i världen.
- För att segrarna i andra världskriget ville ha makt.
- För att skapa en stark militär och försvar.

Hur länge är man barn enligt FN:s barnkonvention?

- 12 år
- 18 år
- 20 år

Vem ser till att diskrimineringslagen följs i Sverige?

- Riksdagen
- Regeringen
- Diskrimineringsombudsmannen (DO)

I Sverige har vi en diskrimineringslag. Den skyddar mot diskriminering om man till exempel ...

- Är fattig.
- Har en viss sexuell läggning.
- Bor i en viss stad.

Vilken av de svenska nationella minoriteterna räknas som urfolk?

- Samer
- Tornedalingar
- Sverigefinnar

Vilken av nedanstående rättigheter har nationella minoriteter?

- Rätt att äga vissa marker.
- Rätt att lära sig sitt språk i skolan.
- Rätt att ha makten i vissa kommuner.

Hur många människor i Sverige tillhör någon av de nationella minoriteterna?

- Cirka 100 000
- Cirka 3 miljoner
- Cirka 1 miljon

Personliga rättigheter handlar om ...

- Rätten att kunna påverka samhället.
- Rätten att leva ett liv i frihet.
- Rätten att leva ett bra liv.

Vilken av följande är en mellanstatlig organisation?

- Amnesty
- EU
- Rädda barnen

3. Para ihop rätt organisation med deras arbete

Organisation

1. Amnesty International
2. EU
3. Friends
4. Rädda barnen

Arbete

- Utgår från barnkonventionen och arbetar för att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Arbetar genom att lyssna och ge direkt stöd till barn, sprida kunskap och påverka beslutsfattare. Är verksamma i 120 länder.
- En barnrättsorganisation som arbetar mot mobbning, diskriminering och kränkningar genom utbildning i skolor och idrottsföreningar.
- Består av medlemsländer där man försöker komma överens om gemensamma lagar som ska gälla i medlemsländerna. Kan också ge ekonomiskt stöd för att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna i andra länder.
- En organisation som finns över hela jorden. De utreder och dokumenterar när de mänskliga rättigheterna kränks och pressar politiker i olika länder att stoppa och förebygga kränkningar.

4. Barn i världen blir utsatta för stora risker när deras rättigheter kränks. Resonera om vilka risker barn kan utsättas för, och argumentera för vad makthavare i olika länder behöver göra och varför. Du kan skriva antingen på dator eller papper.